

Pienākumi atšķirīgi, misija viena — palīdzēt

Sabiedrības novecošanās dēļ aprūpes darbs kļūst arvien pieprasītāks, taču jaunie to izvēlas reti

Sociālo pakalpojumu joma ir plaša, un tajā iesaistīti dažādi speciālisti. Sociālais aprūpētājs ir viens no tiem, bet šo profesiju bieži vien jauca ar aprūpētāju, kas nav tas pats. Katram ir savi darba pienākumi un atbildība. Ikdienā gan darba sfēras var pārklāties, jo ikviena sociālās jomas pārstāvja sūtība ir palīdzēt konkrētajā situācijā.

Aprūpētājs un sociālais aprūpētājs — dažādas profesijas, bet vajadzīgas abas

Ikdienā nereti cilvēkam patiesi grūti izvērtēt, kāds speciālists pie viņa atnācis — sociālais darbinieks, sociālā aprūpētāja vai aprūpētājs. Īpaši tas ir mājās aprūpē, kuras veicējam jābūt speciālistam ar plašām zināšanām sociālajā jomā, un darbs nereti arī apvieno kaut ko no katra pienākumiem. Tomēr katram sociālās jomas darbiniekam ir sava darba specifika.

Profesiju aprakstā teikts, ka aprūpētājs ir darbinieks, kurš palīdz cilvēkiem, ja vecuma vai veselības dēļ viņiem ir grūtības sevi aprūpēt, nodrošināt ikdienas pamatvajadzības un saņemt nepieciešamos pakalpojumus. Savukārt sociālais aprūpētājs plāno sociālās aprūpes pakalpojumus, kādi vajadzīgi konkrētam cilvēkam, organizē tos un novērtē, kā mainās cilvēka iespējas aprūpēt sevi, vajadzības, attiecīgi mainot sociālās aprūpes pakalpojumu kompleksu. Kopumā tas ir darbinieks,

SOCIĀLĀ APRŪPE — svarīga un vajadzīga.

kas ikdienā ir aprūpējamā atbalsts un sabiedrotais.

Aprūpētāju Latvijā šobrīd nošķir ar kritiski vairāk nekā sociālo aprūpētāju, taču trūkst abu darbi-

nieku. Lielākoties tas ir samērā mazā atalgojuma dēļ, gan arī tāpēc, ka darbs ir fiziski grūts, un starp jau niešiem tā nav pieprasītākā profesija. Tas ir darbs, kas nav piemērots

visiem, bet prakse liecina — tas, kurš tajā palicis, turpina strādāt. Abiem amatiem ir vēl kāda būtiska atšķirība — aprūpētāja darbam pietiek ar pamata vai vidējās pakāpes

profesionālo izglītību, bet sociālā aprūpētāja pienākumu veikšanai nepieciešama pirmā līmeņa augstākā izglītība, un arī atalgojums ir lielāks. Sociālais aprūpētājs var strādāt arī par aprūpētāju, un tā tas mēdz notikt, ja konkrētā situācijā darbinieku trūkst, bet otrādi gan ne.

Neviens no abām profesijām atalgojums nav augsts. Izpētot darba sludinājumus, no esošajiem piedāvājumiem var redzēt, ka, piemēram, sociālajam aprūpētājam algu sola no 552 līdz 802 eiro pirms nodokļu nomaksas, aprūpētājam — 450 līdz 608 eiro mēnesī. Šīs summas pēdējā gada laikā nav mainījušas, lai arī pieprasījums pēc darbiniekiem tikai pieaug.

Iespējas apgūt sociālā aprūpētāja profesiju var dažādās izglītības iestādēs, un mācību ilgums ir divi gadi. Pieprasītākā ir Latvijas Universitātes P. Stradiņa medicīnas koledža Jūrmalā un tās filiālē Rēzeknē, Daugavpils medicīnas koledža un citas.

BIRUTA BABRE savu darbu veic atbildīgi.

Ar pieaugušajiem vieglāk

Biruta piekrit apgalvojumam, ka

sociālajā jomā un aprūpē var strādāt tikai tāds cilvēks, kuram patiek savs darbs un kurš spēj rast saikni ar veciem cilvēkiem. → 11. lpp.

Darbā steiga neder

→ 10. lpp.

Ar visiem jātiek galā, lai arī kāda situācija mēdz rasties, jo aprūpējamie ir dažādu raksturu un garastāvoklis mainās. Salīdzinot darbu ar bērniem un tagad ar pieaugušajiem, Biruta noteikti labāk dara otro, jo tajā veiksmīgāk var rast sadarbību un ikdienas darbā ir lielāka miera izjūta. Ja vajadzētu, arī otreiz izvēlētos šo profesiju un darbu.

Nogurst arī darbinieki, bet ir brīvdienas un atvaļinājums, kad var atpūties. Biruta atzīst, ka psiholoģiski tas ir smags darbs, jo klientu situācija nav viegla, tāpēc nevar darba lietas ielaist dziļi sevī. Ne vienmēr gan darba laiku var strikti nodalīt, un tas paņem vēl kādas stundas. Vislabākā atslodze no darba Birutai ir mājās, prieku dod mazbērni, kuri nu atgriezušies no ārzemēm. Tā

ka ir, kur izpausties, bet pilnībā noslēgties no darba rūpēm nevar un arī brīvā laikā nereti aizdomājas, kā kuram klājas.

Var veltīt vairāk laika

Darbinieki cenšas iemītņiekem rīkot dažādas pasākumus un aktivitātes, mudinot tajās iesaistīties pēc iespējas visus.

Dažkārt cilvēks atsaka, bet aicinām visus — kopā padziedāt, paklausīties, padarboties, un ar laiku ieinteresējas arī paši kūrākie, vistāzāk doties paskatīties, ko dara citi. Daži paši piesakās kādai nodarbei. Ja cilvēks nevar pārvietoties, kopā palasām grāmatu vai parunājamies. Esmu dzirdējusi tik daudzus dzīvesstāstus, — saka Biruta.

Būtisks laiks ir, kad cilvēkam jā-

pirod pie dzīves pamsija, jo tā ir neziņa, satraukums pēc ierastās vietas atstāšanas. Tad svarīgs atbalsts un sadarbība. Ir klienti, kuri šajā pamsijā dzīvo kopā tā atvēršanas. Sadarbība veidojas arī ar tuviniekiem, kuri ir pateicīgi par atbalstu viņu ģimenes loceklim. Nereti arī no tālākmi novadiem cilvēki izvēlas tieši Iršu pamsiju, jo tā ir neliela iestāde un katram iemītņiekam var veltīt vairāk laika.

Patīk un padodas palīdzēt cilvēkiem

Kolēģes teiktajam piekrit otra iestādes sociālā aprūpētāja Gaļina Vanaga. Arī viņai pirms tam bija paredze darbā bērnumamā par audzinātāju. Mainīt nodarbošanos mudināja pārmaiņas iestādes darbībā,

sākusi strādāt par aprūpētāju, tad mācījusies un nu ir sociālā aprūpētāja. Gaļinai patīk viņas darbs, un tas noteikti ir viņas sūtība — grības un padodas palīdzēt cilvēkiem.

— Man vienmēr ir prieks nakt savu pieeju — citam maigāku, citam varbūt noteiktāku. Tomēr saņem protos ar visiem. Cilvēki interesējas par visu, citi aktīvāk iesaistās nodarbībās, bet ne visi vienmēr grib kaut ko darīt, un to ļaujām vai piedāvājam kaut ko citu. Jau zinu, kas kuram labāk patīk, ko grib skatīties televīzijā, iesaku kādu filmu vai raidījumu. Domas par darbu nereti ir

arī brīvā laikā — ko vajadzētu saņem aprūpējamajiem piedāvāt vai parādīt, — stāsta Gaļina.

Viņai pašai relaksāciju no darba dod dārzs, jo savulaik, dzīvojot Rīgā, tā nebija. Brīvā laikā patīk apmeklēt kādu izrādi vai koncertu, kā arī doties uz baznīcu. Arī viņa mācījusies Jūrmalā un tāpat kā kolēģe apgūst sociālā darbinieka profesiju.

Sociālās aprūpes iestādē cilvēks nonāk, kad vairs nespēj pats par sevi parūpēties un vajadzīga palīdzība no malas. Šobrīd Iršos uzturas 45 cilvēki. Centra vadītāja Gaļina Kraukle atzīst, ka sociālā aprūpētāji ir ļoti nozīmīgi, jo apmeklē iemītņiekus katru dienu, izzina viņu vajadzības un ir vieni no tuvākajiem cilvēkiem. Tas cilvēkam var būt tikai sirds darbs. Grūts, bet ļoti vajadzīgs.

Viedokļi

JEKATERINA BEZDEŽSKA, Skriveru sociālā dienesta vadītāja

— Lidzīgi kā citas pašvaldības, arī mūsu novada dienests mājās aprūpes pakalpojumu pērk no konkrēta tā sniedzēja. Tas ir pietiekami pieprasīts, un šobrīd ar pašvaldības atbalstu to saņem vairāki cilvēki. Izvērtējam, kam to piešķirt un kādā apmērā, kāda palīdzība nepieciešama. Tā ir iespēja palikt dzīvot ierastajā vidē un nedoties uz iestādi. Turklāt nevienam nevar ievietot pansionātā, ja pats to nevēlas, tāpēc jānodrošina aprūpe uz vietas. Laukos situācija ir grūtāka, jo tā nav tikai telpu uzkopšana un ēdiena gatavošana, jāparūpējas par apkuri. Lielākoties mājās ir malkas krāsnis, un aprūpētāji nevar tikai saņemt malku, vajadzīgs laiks, lai krāsni izkurinātu. Šajā darbā nav vienas formulas, kā rīkoties visos gadījumos un cik laika tas aizņems.

Darbs ir smags — gan iestādē, gan mājās aprūpē. Savukārt pieprasījums tikai palielināsies, jo pensijas vecums pieaug, dzīves ritms ir kļuvis straujāks un esam kļuvuši mobilāki, tāpēc darbvietas cilvēki izvēlas dažādās vietās un ne visi bērni dzīvo savu vecāku tuvumā. Ja viņiem vajadzīga pastāvīga aprūpe, tad jāizvērtē iespējas un pašiem to darīt ne visiem ir iespējams. Tā ka pakalpojums būs pieprasīts.

Arī dienestā ir aprūpētāja, kura sniedz atbalsta sociālos pakalpojumus uz vietas trūcīgajam un maznodrošinātajam personām.

INA RIEKSTIŅA, Neretas sociālās aprūpes centra vadītāja

— Lai gan šobrīd iestādē visi pakalpojumi ir nodrošināti, arī sociālā aprūpētāja, darbinieku trūkums arvien ir liela problēma un kļūst tikai aktuālāka. Darbinieki ir jau gados, jaunieši šo darbu lielākoties neizvēlas, bet pakalpojuma pieprasījums tikai pieaug. Šovasar to īpaši izjutām, rindas klientu uzņemšanai ir arī citos aprūpes centros.

Aprūpētāja un sociālā aprūpētāja darbs ir grūts un ne labāk apmaksātais. Par tādu darbu tas ir krietni par maz, lai arī atalgojums atšķiras valsts un pašvaldību iestādēs, bet prasības visur ir vienas un tās pašas. Es kā vadītāja esmu pateicīga cilvēkiem, kuri ar lielu atdevi veic šo darbu.

Sociālās aprūpes jomā situācija novadā ir dažāda, un nepieciešamības gadījumā cilvēkiem nodrošina aprūpi mājās, bet tas nav nepārprotams jautājums. Ja cilvēks vairs nespēj par sevi parūpēties un vajadzīga palīdzība, mājās tie galvenokārt ir konkrēti darbi, bet pietrūkst sabiedrības, ja sirmgalvis dzīvo viens un tāds viņš ir lielāko daļu laika. Sociālās aprūpes centros ir gan aprūpe, gan iespēja kontaktēties ar citiem iemītņiekam un darbiniekiem. Protams, tā ir ierastās vietas maiņa, un nepieciešams adaptācijas laiks gan pašam cilvēkam, gan viņa tuviniekiem.

Pēc manas pieredzes tās ir apmēram divas nedēļas, un arī darbiniekiem tas ir adaptācijas laiks, lai iepazītu jauno klientu un sapsrātu, kā viņam labāk palīdzēt un komunicēt. Katrā ziņā pieņem šādu lēmumu nav viegli, bet, nonākot situācijā, kad tuvinieks kļuvis bezspējīgs, ģimenei bieži vien trūkst prasmi un zināšanu, kā palīdzēt, un ne vienmēr ir iespēja pārķārtot ikdienu tā, lai pašiem nodrošinātu aprūpi, kas nepieciešama visu diennakti. Ir situācijas, kad pēc ārstēšanas slimnīcā cilvēkam jāatkopjas, ko var izdarīt sociālās aprūpes centrā, bet pēc tam atkal doties mājās. Palīdzēt un aprūpēt slimu cilvēku ir jāmāk, un ne visi to var paveikt.

Vis nepieciešamā darbam mums centrā ir nodrošināts. Protams, gribas izremontēt telpas, to cenšamies uzlabot pašu spēkiem, krāsojot, labojot un līmējot tapetes. Ieceru ir daudz, bet viss atdužas pret līdzekļiem. Ar projekta atbalstu pagalmā ir āra trenāžieri, ko var izmantot visi iedzīvotāji.

Šobrīd diskutē par sociālās aprūpes centra tālāko virzību, līdzīgi kā par bērnumamēm. Esmu skeptiska šajā jautājumā, jo katrā konkrētajā situācijā cilvēkiem vajag profesionālu palīdzību, un savas dzīvesvietas diezin vai to varēs nodrošināt. Jau šobrīd tās nav visiem. Turklāt — cik cilvēku, tik dažādas ir situācijas un vajadzīga atšķirīga pieeja. Teorija jau ir laba, bet praksē ne viss ir tik skaists un viegli paveicams.

INĀRA GAILE, Aizkraukles sociālā dienesta vadītāja

— Līgums par aprūpes mājās pakalpojumu sniegšanu mūsu novada iedzīvotājiem noslēgts ar biedrību "Latvijas Samariešu apvienība", kas to nodrošina jau otro gadu. Tas ir pieprasīts pakalpojums, ko saņem ap 40 iedzīvotāju, bet skaits mainās. Ja cilvēkam nepieciešama aprūpe mājās, izvērtējam situāciju, viņa ienākumus, un šo pakalpojumu tad pašvaldība apmaksā pilnībā vai cilvēkam jāveic līdzmaksājums, vai arī jāmaksā pilna samaksa par pakalpojumu. Ja cilvēkam pasliktinās veselība un nepieciešama diennakts uzraudzība, to nodrošina sociālās aprūpes centros.

Aprūpētājs ir grūta profesija, darbs ir smags gan fiziski, gan psiholoģiski, jo situācijas ir dažādas. Neraugoties uz to, daļa aprūpētāju strādā ilgu gadus, un tas ir viņu sirds darbs. Ir arī gadījumi, ka darbinieks atsakās aprūpēt konkrētu cilvēku, kurš pārmēru lieto alkoholu un pats nevēlas neko mainīt savā ikdienā. Ir arī situācijas, kad jāmeklē cits aprūpētājs, jo viņš nav piemērots šim darbam. Tā ir profesija, kura ir pieprasīta, jo mūsu sabiedrība noveco, un cilvēkiem vajadzīga palīdzība aprūpē, lai saglabātu dzīves kvalitāti.

NĀCIET MĀCĪTIES! — aicina Ina Viksniņa, Sociālās aprūpes katedras vadītāja.

Darbā steiga neder

Ģimenes krīzes centra "Dzeguzīte" pamsijā Kokneses novada Iršos ir divi sociālie aprūpētāji. Biruta Babre tur strādā no 2007. gada, kad tas vēl bija bērnumams. 2012. gadā viņa sāka strādāt par aprūpētāju, kad šajā iestādē izveidoja veco ļaužu pamsiju, un tad mācījās par sociālo aprūpētāju P. Stradiņa medicīnas koledžā Jūrmalā.

Ar katru vajag aprunāties

Tagad jau vairākus gadus viņa veic šo darbu un atzīst, ka tas ir interesants un intensīvs, jo jāspēj rast sadarbību gan ar katru klientu, gan viņa tuviniekiem, lai cilvēks labi justos iestādē, kas kļuvusi par viņa mājām. Katram iemītņiekam tiek izveidots individuāls aprūpes plāns, izvērtējot vajadzības un reālo situāciju. Līdz ar to aprūpe ik pa laikam arī mainās un papildinās. Dienas gaitas sociālajam aprū-

pētājam sākas ar katru pamsijas iemītņieka apmeklējumu, kad aprunājas par to, kā pagājusi nakts, kāda ir pašsajūta, vēlmes un vajadzības. Katram darbiniekam nav noteikts klientu skaits vai konkrēts loks, un katru dienu uzmanība tiek veltīta visiem.

— Pienākumi ir dažādi — atnest nepieciešamos pirkumus no veikala, doties kopā pastaigā, vadīt uz medicīnas iestādēm vai pie friziera, palīdzam sociālajai darbiniecei rīkot dažādus pasākumus. Diena ir saspringta, jo ar šiem cilvēkiem nevar strādāt steigā, katram ir savs raksturs, kam jāpieelāgojas, bet visu var paveikt, kolēģiem sadarbojoties. Ja darba ir daudz, palīdzam arī aprūpē. Kad ir labs laiks, visiem īpaši patīk uzturēties ārā, ko labprāt nodrošinām, un svarīgi ar katru parunāties, — stāsta Biruta.

Zināšanas noder

Uz jautājumu, kāpēc nolēmusi

papildināt izglītību un kļūt par sociālo aprūpētāju, viņa atzīst, ka aprūpētāja darbs noteikti ir smagāks. Tā kā arī pašai gadi iet uz priekšu, bija jādomā par fiziski vieglāku darbu. Turklāt mācības koledžā bija bez maksas, ar ērtu apmeklējuma laiku, lai savienotu ar darbu un varētu izbraidīt. Tālāk viņa plāno apgūt sociālā darbinieka profesiju, jo šajā jomā domā palikt arī turpmāk. Mācības ir netālu Jēkabpilī, kas nav tālu no dzīvesvietas, un zināšanas vienmēr dzīvē noder. Jaunas zinības sociālie darbinieki, tostarp aprūpētāji, ik pa laikam papildina arī kursus, kas palīdz darbā. Par atalgojumu Biruta nesūdzas, jo lauku reģionam tas noteikti ir pietiekami labs. Sociālā aprūpētāja vai aprūpētāja darbs nav tas, ko izvēlas gados jauni cilvēki.

Kad Biruta mācījās, grupā vairāk bija vidēja vecuma cilvēki. Tomēr nesen praksē Iršos bija gados jauna darbiniece, kurai ļoti veicās šajā darbā.